

DOI <https://doi.org/10.32782/2307-9770.2023.11.03.01>
UDC 811.111.378

The experience of the English language teaching to non-linguistic university students

Poddubei, O.*

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Kremenchuk, Ukraine

Received: 10.09.2023

Accepted: 19.09.2023

Abstract. The paper represents the analytical review of characteristic features of organization of the English language teaching at higher educational institutions of Ukraine. Such research is aimed at determination of the place of disciplines, included in the cycles of general and professional training, related to learning of English in the context of training of bachelors of non-linguistic directions of study. With the aim of the research in view, there were examined the wide range of educational and professional programs or curricula, which are posted in free access, being realized by the most influential Ukrainian institution of higher education. The research was carried out through the analysis of such indicators as denomination of discipline, which provide mastering the foreign language communication skills of different branches of the English language teaching; the amount of ECTS allotted for each discipline as a component of educational and professional programs; general, special and professional competencies as well as program results declared by different educational and professional programs. These factors allowed to reveal similarities and differences in organization of the foreign language teaching, which in general are represented by the practical issues of application of language; the required levels of language proficiency at the beginning of learning at the next level needed, grade of orientation for the area of future professional activity or current occupation, main purpose of language learning determined by means of need analysis carried out, correlation of such kinds of studying activities as reading, listening, speaking and writing, age range of educational services users. On the basis of certain similarities and differences established, which characterize such branches of the English language learning as English for general purposes (EGP) and English for specific purposes (ESP), there was clarified the relation of disciplines, which provide mastering the foreign language communication skills, with disciplines of general and professional cycles. Without limiting the preceding there was analyzed the practicability of inclusion and priority of teaching of such disciplines and “The English language” and “English related to professional direction” using as an example the experience of department of automation and information systems of Kremenchuk national university of Mykhailo Ostrogradskyi in organization of English teaching process within the frames of training of bachelors of non-linguistic directions of study. **Key words:** English for specific purposes, English for general purposes, English language teaching, higher education institution, students.

З досвіду організації викладання англійської мови здобувачам вищої освіти немовних спеціальностей

Поддубей О. В.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Кременчук, Україна

Анотація. Стаття являє собою оглядово-аналітичний виклад особливостей організації викладання англійської мови у закладах вищої освіти України з метою виявлення місця дисциплін, пов'язаних з вивченням англійської мови у процесі підготовки фахівців немовних спеціальностей бакалаврського рівня вищої освіти. Для досягнення мети дослідження було проаналізовано низку наявних у вільному доступі освітньо-професійних програм провідних вітчизняних закладів вищої освіти. Дослідження проводилось шляхом аналізу таких показників як назви дисциплін, що забезпечують оволодіння навичками іншомовної комунікації різних напрямів, їх обсяг у кредитах ECTS у складі компонентів освітньо-професійної програми, загальні, спеціальні й фахові компетенції, а також програмні результати. Це дозволило виявити спільні й відмінні риси організації навчання

* **Corresponding Author:** Poddubei Olena Viktorivna. E-mail: helenunderoak@gmail.com
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University,
20, Pershotravneva street, Kremenchuk, Poltava Region, Ukraine, 39600.

Відповідальний автор: Поддубей Олена Вікторівна. E-mail: helenunderoak@gmail.com
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук Полтавської обл., Україна, 39600.

іноземної мови, які у загальному вигляді полягають у практиці застосування мови, рівнях володіння мовою на початку навчання, ступені орієнтації на майбутню сферу професійної діяльності або поточну професію, мета вивчення мови через здійснення аналізу освітніх потреб, співвідношення видів навчальної діяльності, вікові рамки користувачів освітніх послуг. На підставі виявлених спільних і відмінних рис, притаманних таким напрямкам вивчення мови, як англійська для загальних цілей (англ. – EGP) та англійська за професійним спрямуванням (англ. – ESP), був з'ясований зв'язок дисциплін, що забезпечують оволодіння навичками використання англійської мови, з дисциплінами циклів загальної та професійної підготовки. Водночас на прикладі організації викладання англійської мови кафедрою автоматизації та інформаційних систем Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського було проаналізовано доцільність введення і пріоритетність викладання таких дисциплін як «Англійська мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням» в рамках процесу підготовки фахівців немовних спеціальностей бакалаврського рівня вищої освіти.

Ключові слова: англійська мова за професійним спрямуванням, англійська мова, викладання англійської мови, заклад вищої освіти, здобувач вищої освіти.

I Вступ

Англійська мова в умовах сьогодення є важливим інструментом кросс-культурної комунікації як в академічній так і діловій сферах. Вона виступає «засобом пізнання, самореалізації та соціальної адаптації в полікультурному світі, підвищення конкурентоспроможності під час економічної та соціальної євроінтеграції» [1]. Її визнано одним з основних механізмів реалізації інтеграційних процесів, мобільності студентів, науковців та фахівців, особливо враховуючи Болонські домовленості [2]. Тому не викликає подиву визнання навичок володіння нею базовим життєвим умінням XXI століття, і їх невід'ємність у сучасному житті прирівнюється до навичок цифрової грамотності [3, 4]. До того ж існує думка, що рівень знання громадянами країни англійської мови безпосередньо пов'язаний з рівнем її економічного розвитку [5].

Зважаючи на викладене, маємо підстави стверджувати, що володіння англійською мовою як інструментом міжнародного спілкування, є однією з ключових вимог до майбутніх фахівців галузі інформаційних технологій. Ми цілком погоджуємось з думкою провідних вітчизняних науковців (В. Андрущенко, П. Бех, І. Зязюн, В. Кремень, Г. Онкович, В. Редько та інші), що якість вищої освіти значною мірою залежить від рівня володіння випускниками університетів іноземними мовами. Ці твердження знаходять відображення у меті викладання англійської мови студентам закладів вищої освіти, яка полягає у набутті вмінь і навичок користування нею в повсякденному і професійному спілкуванні. Відтак, відповідно до «Концептуальних засад державної політики щодо англійської мови у вищій освіті» [1], її вивчення повинне відбуватися на засадах найкращих методик і практик з використанням неадаптованих курсів провідних зарубіжних видавництв, створених спеціально для користувачів, для кого англійська не є рідною.

Здійснений аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про активні пошуки шляхів використання сучасних освітніх технологій у навчальному процесі закладів вищої освіти. Так, проблема вивчення і впровадження новітніх технологій, методів і прийомів у викладанні англійської мови у вітчизняну практику становить коло наукових інтересів багатьох учених і дослідників, зокрема: І. Дичківської, Г. Козлакова, О. Петрашук, Л. Пуховської, О. Тарнопольського, О. Тимофєєвої. Особливу значущість для нашого дослідження становлять наукові розвідки А. Уотерс, Т. Хатчінсон, Т. Дадлі Івенс і М. Дж. Стент Джон, К. Уестерфілд (формулювання понятійно-категоріального апарату з проблеми набуття мовних компетентностей), Н. Білан (комунікативний метод навчання іноземних мов), А. Білоцерковець (новітні методи викладання іноземної мови за професійним спрямуванням), О. Матвєєнко, З. Осади (аналіз сучасних методик і технологій викладання іноземних мов у технічних ЗВО), оскільки ці науковці висвітлювали різні аспекти впровадження інтерактивних методів навчання під час викладання іноземної мови саме студентам немовних спеціальностей.

Оскільки навички володіння англійською мовою у поєднанні з професійними компетентностями значно підвищують рівень конкурентоспроможності фахівця на ринку праці як вітчизняного так і міжнародного рівнів, актуальним постає питання пріоритетності викладання дисциплін, пов'язаних з вивченням іноземної мови, тобто вивчення якого напряму англійської найбільше потребує сучасний студент: англійської як іноземної (*англ. – English as foreign language* (далі – EFL) або *English for general purposes* (далі – EGP)) для повсякденного спілкування, що реалізується через викладання дисципліни

«Англійська мова» (далі – АМ) або англійської з урахуванням обраної спеціальності (*англ. – English for specific purposes* (далі – ESP)), оволодіння якою забезпечується дисципліною «Англійська мова за професійним спрямуванням» (далі – АМПС) або дисциплінами з подібними назвами. Тому мета нашого дослідження полягає у виявленні спільних і відмінних ознак, притаманних кожній з названих дисциплін, для визначення їх місця і значущості у процесі підготовки фахівців й обґрунтуванні доцільності і пріоритетності їх вивчення студентами немовних спеціальностей бакалаврського рівня вищої освіти.

II Матеріал і методи дослідження

Мета дослідження досягається через здійснення порівняльного дослідження наявних вільному доступі на момент його проведення освітньо-професійних програм (далі – ОПП), що реалізують провідні вітчизняні заклади вищої освіти (далі – ЗВО), а саме Державний університет «Житомирська політехніка», Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Національний університет «Львівська політехніка», Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Сумський державний університет, здійснюючи підготовку фахівців немовних спеціальностей бакалаврського рівня вищої освіти.

Проведене порівняльне дослідження зосереджене на виявленні особливостей організації викладання англійської мови через аналіз низки показників, серед яких назви відповідних дисциплін, включених до переліку освітніх компонентів ОПП, обсяг, відображений у кредитах ECTS, який займають ці дисципліни як компоненти ОПП; важливим, на наш погляд, показником місця англійської мови у процесі підготовки фахівців є також мета викладання, яка знаходить своє відображення у спеціальних і фахових компетенціях, а також у програмних результатах навчання, задекларованих в ОПП. Водночас, приймаються до уваги «Методичними рекомендаціями щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України» (далі – Методичні рекомендації), розроблених Міністерством освіти і науки України в рамках «Концептуальних засад державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти» у партнерстві з Британською Радою в Україні [6].

III Результати

Студіювання вибраних ОПП показало, що всі програми бакалаврського рівня містять освітні компоненти, покликані забезпечувати набуття навичок володіння англійською мовою. Як правило, зазначені ЗВО включають дисципліну «Англійська мова» або «Англійська мова за професійним спрямуванням» до обов'язкових компонентів циклу загальної підготовки. Існують ОПП, у яких обидві дисципліни включені до програми підготовки фахівців. Також були виявлені ОПП, у яких англійську мову включено до дисциплін загальної підготовки, а англійська мова за професійним спрямуванням пропонується у переліку дисциплін вільного вибору.

Говорячи про обсяг часу, відведений для вивчення англійської, слід звернути увагу на часові рамки, пропоновані Методичними рекомендаціями для досягнення рівня володіння англійською мовою [1; 6], а саме, що для переходу на вищий рівень потрібно орієнтовно 200 аудиторних годин. Аналіз вибраних для вивчення ОПП дозволив констатувати неоднорідність обсягів часу, відведеного для вивчення англійської. Так, було виявлено мінімальний і максимальний обсяги, які дорівнюють 3 і 20 кредитам ECTS відповідно. У середньому ж на вивчення англійської відводиться від 5 до 8 кредитів за рахунок дисциплін, включених до переліку обов'язкових компонентів циклу загальної підготовки. Подекуди зазначений обсяг децю компенсується за рахунок дисциплін, пов'язаних з вивченням англійської, включених до переліку вільного вибору, додаючи у середньому ще 5 кредитів до загального обсягу годин, відведених ОПП на опанування іноземної мови.

Перейдемо до аналізу назв освітніх компонентів, що забезпечують вивчення англійської мови, представлених в аналізованих ОПП. Назва дисципліни є надзвичайно важливою, адже вона несе певне змістове навантаження і формує первинне враження у здобувачів вищої освіти щодо предмета й об'єкта; вона є своєрідною візитівкою дисципліни і навіть може мотивувати до її вивчення. Отже, в ході

дослідження було виявлено, що дисципліни, пропоновані вибраними для аналізу ЗВО в рамках своїх ОПП для немовних спеціальностей в обов'язковому порядку мають дисципліни для вдосконалення знань з англійської мови як іноземної; такі дисципліни мають одноманітні назви, а саме «Англійська мова» або «Іноземна мова». Водночас, на підставі здійсненого аналізу можемо констатувати, що не всі ЗВО пропонують вивчення англійської мови урахуванням обраної спеціальності. При цьому було помічено, що лише КрНУ та СумДУ конкретизують напрям вивчення мови, пропонуючи для обов'язкового вивчення або для вільного вибору такі дисципліни як, наприклад, «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Англійська мова в інформаційних технологіях», «Англійська мова в інформаційних системах управління», «Бізнес-англійська», «Англійська мова для ефективних презентацій», «Англійська мова для юристів», «Ділова іноземна мова», «Англійська мова для підготовки до ЄВІ». Такий підхід, на наш погляд, є більш практичним й інформативним, оскільки студенти уже з назви дисципліни мають можливість сформулювати певні судження щодо предмету й об'єкту вивчення в рамках її опанування.

Не менш значущим показником місця англійської мови у процесі підготовки фахівців немовних спеціальностей є мета її викладання, що впливає з аналізу освітніх потреб (*англ. – needs analysis*) здобувачів вищої освіти, і відтворюється у сформульованих компетенціях і програмних результатах навчання, задекларованих в освітньо-професійній програмі.

На підставі вибраних для аналізу ОПП сформулюємо загальні компетенції, заявлені щодо дисципліни «Англійська мова», які полягають у забезпеченні здатності спілкуватися іноземною мовою як усно, так і письмово; здатності спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань/видів економічної діяльності); здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатності застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатності застосовувати набуті знання, розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; забезпеченні навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій та здатності працювати в міжнародному контексті.

Серед спеціальних компетенцій, заявлених в аналізованих ОПП щодо дисципліни «Англійська мова» було виявлено такі: здатність самостійно читати і розуміти іншомовні тексти різноманітної тематики, включно тексти з інформаційних технологій; здатність розуміти англомовний текст фахової спрямованості, усно спілкуватися англійською мовою на організаційні та фахові теми.

Особливої уваги заслуговує аналіз програмних результатів навчання. У вибраних для аналізу ОПП задекларовані, зокрема, такі результати навчання: вміння комунікативно спілкуватися у професійній та соціальному середовищі як українською, так і іноземною мовами; демонструвати навички розуміння англомовної документації, спілкуватися англійською мовою на організаційні та фахові теми; застосовувати знання державної та іноземних мов для забезпечення ефективної професійної комунікації; розуміти українську та іноземну мови на рівні, достатньому для обробки фахових інформаційно-літературних джерел, професійного усного і письмового спілкування, написання текстів за фаховою тематикою; оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.

IV Обговорення

У результаті здійсненого порівняльного аналізу було виявлено таку особливість, притаманну усім без виключення вибраним для дослідження ОПП: усі вони характеризуються подібністю у частині декларування загальних і спеціальних компетенцій, а також програмних результатів, які здобувачі вищої освіти набувають під час вивчення дисциплін «Англійська мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням». Ці показники не мають розмежувань і фактично співпадають для обох дисциплін за поодинокими виключеннями. Проте, на наш погляд, краще було б окремо вказувати компетенції, пов'язані зі здатністю працювати з фаховою літературою або здатністю спілкуватися на теми професійного або фахового характеру і включати їх лише до набору компетенцій, пов'язаних з набуттям навичок в рамках вивчення «Англійської мови за професійним спрямуванням». Така думка ґрунтується на аналізі освітніх потреб здобувачів вищої освіти [7; 13–15], які регламентують цілі вивчення мови, а також на положеннях, заявлених у Європейських рекомендаціях з мовної освіти відносно англійської як іноземної (EFL) та англійської для певної професійної діяльності (ESP). Наведемо кілька аспектів щодо подібних і відмінних

рис, якими визначається доцільність існування обох цих напрямів вивчення мови у процесі підготовки фахівців немовних спеціальностей.

Відмінності між указаними напрямами вивчення мови убачаються, насамперед, у специфіці цілей їх вивчення. Так, А. Уотерс, Т. Хатчінсон, Т. Дадлі Івенс і М. Дж. Стент Джон ще 1980-1990 роках, звертаючи увагу на відсутність різниці в теорії викладання, убачали основні відмінності у практиці застосування мови з точки зору освітніх потреб осіб, що потребували опанування навичок іншомовної комунікації [16–18]. На думку зазначених розробників навчально-методичних комплексів мовних курсів різних напрямів EFL вивчається в основному без орієнтації на професійну діяльність, в той час як ESP має чітку фахову спрямованість [4]. Згідно з думкою консультантів Британської Ради з питань вивчення англійської в університетах EFL та ESP являють собою два напрями викладання англійської мови (English language teaching (ELT)); при цьому, наголошується, що ESP зорієнтована на потреби у вивченні англійської для певної галузі економіки або виробництва [8; 13; 19]. Брайн Пелтрідж стверджує, що ESP вивчається з метою застосування її у вузько спрямованому контексті [20; 21].

На підставі існуючих визначень для виділення ESP як окремого напрямку вивчення мови було сформульовано два базові критерії: по-перше, цей напрям опанування мови є орієнтованим на мету (*англ.* – goal-directed), яка визначається в ході аналізу освітніх потреб [7–12; 13]. конкретної групи дорослих користувачів освітніх послуг, причому група таких користувачів зазвичай є гомогенною в розрізі професійної приналежності, а також рівня володіння мовою; по-друге, період часу, за який потрібно досягти поставленої мети, є досить обмеженим [22].

Пізніше Т. Дадлі Івенс і М. Дж. Стент Джон було сформульовано низку абсолютних і варіативних характеристик ESP. Абсолютними для ESP пропонується вважати наступні: розробка програми курсу відбувається відповідно до фахових потреб цільової групи; вивчення мови зосереджене на опануванні тих граматичних явищ, лексичного мінімуму, навичок читання й розуміння, письма, говоріння й аудіювання, які вважаються необхідними для певного роду професійної діяльності. Серед варіативних характеристик найбільш значущими є такі: курс ESP може бути пов'язаний або розроблений для певних дисциплін, які будуть вивчатися з урахуванням набутих навичок іншомовної комунікації; при вивченні ESP можуть використовуватися навчальні ситуації і методи, відмінні від тих, що зазвичай застосовуються у вивченні звичайної англійської; курс ESP зазвичай розробляється для дорослих учнів, які раніше вивчали англійську і мають певний багаж професійних знань [4]. У випадку вивчення ESP здобувачами вищої освіти бакалаврського рівня, наведені характеристики підкреслюють зв'язок цієї дисципліни з дисциплінами циклу професійної підготовки, віком здобувачів, а також з методами викладання, які доцільно застосовувати у навчанні відповідної категорії студентів [23].

Характерна особливість, притаманна EGP, полягає у відсутності вузькоспеціалізованої мети і професійно-тематичної спрямованості, жорстко обмежених термінів, вікових рамок і обов'язкового базового рівня. Тобто мовні курси EGP пропонують широке коло тем, мають низку рівнів (від A1 до C2), на опанування кожного мовного рівня виділяється достатня кількість годин, а співвідношення завдань на розвиток навичок читання, письма, аудіювання й говоріння чітко збалансовано [11; 12; 17; 18; 21].

Основні відмінні риси, виявлені в ході проведеного порівняльного аналізу особливостей ESP та EGP, представлені у Таблиці 1.

Отже, найголовніша, на наш погляд, відмінність у вивченні ESP, що забезпечується дисципліною «Англійська мова за професійним спрямуванням», та EGP, що реалізується через вивчення «Англійської мови», полягає у чіткій орієнтації на майбутню професійну діяльність.

Відтак, у випадку організації викладання АМПС вирішальне значення мають потреби користувачів освітніх послуг, які виявляються в ході проведення аналізу цих потреб та визначення програмних результатів навчання, яке доцільно проводити за допомогою фахівців промисловості, спілки роботодавців, спілки інженерів і техніків, а також студентів, причому увага акцентується не лише на опануванні мовними компетентностями (читання, говоріння, письмо та аудіювання), а й розвитку так званих «soft skills» [3; 5; 15; 19].

Таб. 1. Особливості дисциплін «Англійська мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням»

Напрямок Показник	Англійська мова	Англійська мова за професійним спрямуванням
Практика застосування	Немає чіткої визначеності	Професійно-орієнтована
Рівень	Навички володіння мовою розподілені на рівні від А1 до С2 (для кожного наступного рівня потрібне оволодіння попереднім)	Вхідний рівень повинен дорівнювати або наближатися до В1+
Прив'язка до роду діяльності	Приналежність до певної професії не є вирішальною	Потрібні щонайменше базові знання з фаху
Орієнтація на мету	Немає чіткої визначеності	Мету вивчення чітко сформульовано через здійснення аналізу освітніх потреб
Співвідношення видів навчальної діяльності для розвитку навичок (читання, аудіювання, говоріння, письмо)	Збалансоване, пропорційне	Опанування лише окремих видів навчальної діяльності, необхідних для певного роду професійної діяльності
Вікові рамки студентів	Немає залежності обраного рівня вивчення мови від віку	Дорослий вік (традиційний для вступу до ЗВО)
Співвідношення пропонувані для вивчення рівнів мови	Граматичний рівень представлений усіма явищами, які вивчаються у чіткій послідовності з поступовим ускладненням; лексичний рівень представлений широким колом тем загально-побутового спрямування; Фонетичний рівень представлений вивченням вимови, наголосу, інтонації	Вивчення лише окремих явищ граматики і фонетики, з огляду на необхідність їх застосування у професійній діяльності. Лексичний рівень представлений переважно темами професійної спрямованості.

Хоча EGP не має чіткої орієнтації на професійну діяльність, вона, будучи освітнім компонентом переважної більшості проаналізованих ОПП, займає важливе місце у підготовці бакалаврів немовних спеціальностей. По, перше, зважаючи на вкрай неоднорідний рівень володіння навичками іншомовної мовленнєвої компетенції вступників, викладання дисципліни «Англійська мова» на молодших курсах з одного боку забезпечує підтримку попередньо досягнутого рівня володіння англійською мовою, а з іншого – виконує компенсаторну функцію, готуючи здобувачів вищої освіти до вивчення «Англійської мови для професійного спрямування» на старших курсах. По-друге, викладання дисципліни «Англійська мова» забезпечує подальший розвиток і вдосконалення навичок іншомовної комунікації в межах широкого кола тем, не пов'язаних безпосередньо з майбутньою професійною діяльністю [1].

З огляду на викладене вище, розглянемо досвід організації викладання дисциплін, що забезпечують набуття навичок володіння англійською мовою у здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня, реалізовуваний кафедрою автоматизації та інформаційних систем Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. Аналіз відповідних ОПП продемонстрував одночасне включення дисциплін «Англійська мова» і «Англійська мова за професійним спрямуванням». При цьому, перша з них викладається у 1 – 3 семестрах, що, з огляду на вкрай неоднорідний рівень володіння англійською мовою першокурсників, забезпечує компенсацію знань з доведенням їх до рівня, необхідного для вивчення англійської за професійним спрямуванням, яка викладається на старших курсах, переважно у 6 – 8 семестрах, коли здобувачі вищої освіти наряду з необхідним рівнем англійської уже мають і певний

багаж професійних знань. За обсягом годин, відведених на опанування відповідного рівня мови, заявлена в ОПП кількість кредитів ECTS дорівнює 9 у блоці обов'язкових дисциплін, що доповнюється 5 кредитами у блоці дисциплін вільного вибору. Указаний обсяг навіть сумарно не відповідає запропонованому в Методичних рекомендаціях. Однак, на момент дослідження відповідно до цього річних ОПП було помічено суттєве збільшення часу, відведеного на вивчення англійської мови за професійним спрямуванням, яке тепер дорівнює 16 кредитам. Аналіз схем зв'язків між основними компонентами ОПП дав змогу прослідкувати зв'язок дисциплін, що забезпечують опанування навичок іншомовної компетенції з іншими дисциплінами, що дозволяє виявити місце перших у процесі підготовки бакалаврів немовних спеціальностей. Наприклад, аналіз освітніх потреб дозволив виявити безпосередній зв'язок «Англійської мови за професійним спрямуванням» з вивченням такої дисципліни як «Основи інформаційних технологій» та виконанням науково-дослідницької роботи в рамках переддипломної практики. Також очевидним є опосередкований вплив знання англійської на подальше більш якісне сприйняття понятійного апарату дисциплін професійної підготовки. Водночас, цей аналіз продемонстрував значущість «Англійської мови», вивчення якої становить основу для успішного складання єдиного вступного іспиту, що є необхідним для продовження навчання для здобуття рівня магістра.

V Висновки

Таким чином, на основі здійсненого аналізу особливостей організації викладання англійської мови у вітчизняних закладах вищої освіти та на прикладі відповідного досвіду кафедри автоматизації та інформаційних систем Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського було з'ясовано місце дисциплін, що забезпечують набуття і розвиток іншомовної комунікації у процесі підготовки бакалаврів немовних спеціальностей. Через виявлення спільних і відмінних рис організації навчання різних напрямів англійської мови, зокрема мети вивчення, було доведено відповідність пропонованих дисциплін освітнім потребам здобувачів вищої освіти, що, у свою чергу доводить доцільність включення цих дисциплін до циклу підготовки фахівців. Також було продемонстровано важливість пріоритетності викладання англійської мови на молодших курсах з продовженням її вивчення в розрізі професійного спрямування протягом третього і четвертого років підготовки.

Водночас, проведене дослідження виявило необхідність вироблення чіткого алгоритму проведення аналізу освітніх потреб здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня з визначенням найбільш результативних шляхів і засобів. Ці напрями формують перспективи подальших досліджень з метою удосконалення процесу організації викладання англійської мови у закладах вищої освіти.

Бібліографічні посилання

1. МОН створило Концепцію розвитку англійської мови в університетах: рівень В1- обов'язкова умова вступу, В2 - випуску, викладання профільних дисциплін іноземною та «мовні скринінги». Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-stvorilo-konceptsiyu-rozvitku-anglijskoyi-v-universitetah-u-dodatkuriven-v1-obov'yazkova-umova-vstupu-v2-vipusku-vikladannya-profilnih-disciplin-inozemnoyu-ta-movni-skriningi> [Дата звернення: 20 серпня 2023].
2. Андрощук А. Викладання англійської мови в університетах України в контексті євроінтеграції: системний підхід. *European Humanities Studies: State and Society Issue 3(II)*. 2019. DOI: 10.38014/ehs-ss.2019.3-II.06
3. Fălăuş A. The current challenges of teaching ESP. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 200, p. 012059. 2017. DOI: <https://doi.org/10.1088/1757-899x/200/1/012059>
4. Strevens P. ESP after twenty years: A re-appraisal. In M. Tickoo (Ed.), *ESP: State of the Art* (pp. 1-13). Singapore: SEAMEO Regional Centre.
5. Бахмат Н., Чайковська О. Теоретичні засади викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти. *Професійна педагогіка*. 2021. Вип. 1(22)2021. С. 4-12. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.4-12>
6. Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти. Доступно: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/english/higher-education/policy-on-english>. [Дата звернення: 30 серпня 2023].
7. Long M. H. *Second Language Needs Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press. 2005. Доступно: <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9780511667299>. [Дата звернення: 30 серпня 2023].
8. Moore P., Lorenzo F. *Adapting Authentic Materials for CLIL Classrooms: an Empirical Study*. Vienna English Working Papers. 2007. [online], 16/3., pp.28–35. Доступно: www.univie.ac.at/anglistik/ang_new/online_papers/views.html [Дата звернення: 20 серпня 2023].
9. Vičić P. *Preparing Materials for ESP Teaching*. In *Inter Alia 2* [online], Slovenija, 2011. pp.107–120. Доступно: www.sdutsj.edus.si/InterAlia/2011/Vicic.pdf [Дата звернення: 20 серпня 2023].

10. Pranckevičiūtė V, Zajankauskaitė Z. Adjusting an ESP Course to Students' Needs in Tertiary Education: a Case Study. *Studies About Languages*. 2012. NO. 21, pp. 115-123. DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.sal.0.21.2465>
11. Harville B. How to Successfully Teach 5 Common Types of English for Specific Purposes Classes. 2020. [Online]. Доступно: <https://www.fluentu.com/blog/educator-english/teaching-english-for-specific-purposes/2011>. [Дата звернення: 20 серпня 2023].
12. Fiorito L. Teaching English for Specific Purposes (ESP). 2019. [Online]. Доступно: <https://www.usingenglish.com/articles/teaching-english-for-specific-purposes-esp.html>. [Дата звернення: 22 серпня 2023].
13. Serafini E. J., Lake J. B., Long M. H. Needs analysis for specialized learner populations: Essential methodological improvements. *English for Specific Purposes*. Volume 40. October 2015, pp. 11-26. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2015.05.002>. [Дата звернення: 20 серпня 2023].
14. Muhammad Islam. The Differences and Similarities between English for Specific Purposes (ESP) and English for General Purposes (EGP) Teachers. *Journal of Research (Humanities)*. 2018. pp. 67-77
15. Otilia Simion Minodora. Needs Analysis in English for specific purposes. *Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Economy Series, Issue 1, volume II*. 2015. Доступно: http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2015-01.Volumul%2008_Simion.pdf [Дата звернення: 21 серпня 2023].
16. Bolitho R., West R. Internationalization of Ukrainian Universities/ R. Bolitho and R. West ; British Council, Ukraine, English for Universities Project. 2017. К. : Сталь. - 130 с.
17. Dudley Evans T. English for specific purposes. In: Carter, R., Nunan, D. (Eds.), *Teaching English to Speakers of Other Languages*. Cambridge University Press, Cambridge, 2001, pp. 131 – 136
18. Dudley-Evans T., and M. J. St John. *Development in English for Specific Purposes: A Multidisciplinary Approach*, Cambridge: CUP. 2009
19. Rod Bolitho, Richard West. The internationalisation of Ukrainian universities: the English language dimension. Доступно: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/2017-10-04_ukraine_-_report_h5_en.pdf. [Дата звернення: 21 серпня 2023].
20. Paltridge B. *Teaching English for Specific Purposes: Pedagogy and Practice in Second Language Teaching*. 2012. New York, USA: Cambridge University Press.
21. Bhatia V. K. Genre analysis. ESP and professional practice. *English for Specific Purposes*, 27. 2008. pp. 161-174.
22. Dragoescu A.-A., Stefanovic S. Quality improvements of ESP in mechanical engineering. *International Journal for Quality research*, 4 (3). 2010. pp. 221-225. Доступно: <http://www.cqm.rs/2010/4iqc/pdf/006.pdf> [Дата звернення: 20 серпня 2023].
23. Поддубей О., Іванченко Л., Кірюхіна М. Переваги й доцільність застосування андрагогічної моделі навчання у підготовці здобувачів вищої освіти. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. Випуск 1/2023 (138). С. 162–167. DOI <https://doi.org/10.32782/1995-0519.2023.1.24>

References

1. Ministry of education and science of Ukraine created the Concept of development of English at universities: level B1 is obvious for enrollment, B2 for graduation and teaching of professionally oriented disciplines and “language screenings”. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-stvorilo-koncepciyu-rozvitku-anglijskoyi-v-universitetah-u-dodatkuriven-v1-obovyazkova-umova-vstupu-v2-vipusku-vikladannya-profilnih-disciplin-inozemnoyu-ta-movni-skriningi> [Accessed: August 20, 2023].
2. Androshchuk A. (2019) Teaching of English at universities of Ukraine within the context of eurointegration: systemic approach. *European Humanities Studies: State and Society Issue 3(II)*. DOI: 10.38014/ehs-ss.2019.3-II.06
3. Fălăuș, A. (2017). The current challenges of teaching ESP. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 200, p. 012059. DOI: <https://doi.org/10.1088/1757-899x/200/1/012059>
4. Strevens P. ESP after twenty years: A re-appraisal. In M. Tickoo (Ed.), *ESP: State of the Art* (pp. 1-13). Singapore: SEAMEO Regional Centre.
5. Bakhmat N., Chaikovska O. (2012). Theoretical issues of teaching of English for specific purposes at higher educational institutions. *Professiona pedagogics*. Vol. 1(22)'2021. pp. 4-12. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.4-12>
6. Conceptual foundations of state policy regarding development of English in the sphere of education. Available at: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/english/higher-education/policy-on-english>. [Accessed: August 20, 2023].
7. Long M. H. (2005). *Second Language Needs Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press. Available at: <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9780511667299>. [Accessed: August 30, 2023].
8. Moore P. and Lorenzo F. (2007). *Adapting Authentic Materials for CLIL Classrooms: an Empirical Study*. Vienna English Working Papers [online], 16/3., pp.28–35. Available at: www.univie.ac.at/anglistik/ang_new/online_papers/views.html [Accessed: August 30, 2023].
9. Vičič P. (2011). Preparing Materials for ESP Teaching. In *Inter Alia 2* [online], Slovenija. pp.107–120. Available at: www.sdutj.edus.si/InterAlia/2011/Vicic.pdf [Accessed: August 20, 2023].
10. Pranckevičiūtė V, Zajankauskaitė Z. (2012). Adjusting an ESP Course to Students' Needs in Tertiary Education: a Case Study. *Studies About Languages*. No. 21, pp. 115-123. DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.sal.0.21.2465>
11. Harville B. (2020). How to Successfully Teach 5 Common Types of English for Specific Purposes Classes. [Online]. Available at: <https://www.fluentu.com/blog/educator-english/teaching-english-for-specific-purposes/2011> [Accessed: August 20, 2023].
12. Fiorito L. (2019). Teaching English for Specific Purposes (ESP). [Online]. Available at: <https://www.usingenglish.com/articles/teaching-english-for-specific-purposes-esp.html>. [Accessed: August 22, 2023].

13. Serafini E. J., Lake J. B., Long M. H. (2015) Needs analysis for specialized learner populations: Essential methodological improvements. English for Specific Purposes. Volume 40. October. pp. 11-26. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.esp.2015.05.002>. [Accessed: August 20, 2023].
14. Muhammad Islam. (2018). The Differences and Similarities between English for Specific Purposes (ESP) and English for General Purposes (EGP) Teachers. Journal of Research (Humanities). pp. 67-77
15. Otilia Simion Minodora. (2015). Needs Analysis in English for specific purposes. Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Economy Series, Issue 1, volume II. Available at: http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2015-01.Volumul%202/08_Simion.pdf [Accessed: August 21, 2023].
16. Bolitho R., West R. (2017). Internationalization of Ukrainian Universities. British Council, Ukraine, English for Universities Project. K. : Stal'. - 130 p.
17. Dudley Evans T. (2001). English for specific purposes. In: Carter, R., Nunan, D. (Eds.), Teaching English to Speakers of Other Languages. Cambridge University Press, Cambridge. pp. 131 – 136
18. Dudley-Evans T., and M. J. St John. (2009). Development in English for Specific Purposes: A Multidisciplinary Approach, Cambridge: CUP. 2009
19. Rod Bolitho and Richard West. (2017). The internationalisation of Ukrainian universities: the English language dimension./ Available at: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/2017-10-04_ukraine_-_report_h5_en.pdf [Accessed: August 21, 2023].
20. Paltridge B. (2012). Teaching English for Specific Purposes: Pedagogy and Practice in Second Language Teaching. New York, USA: Cambridge University Press.
21. Bhatia V. K. (2008). Genre analysis. ESP and professional practice. English for Specific Purposes, 27. pp. 161-174.
22. Dragoescu A.-A. and Stefanovic S. (2010). Quality improvements of ESP in mechanical engineering. International Journal for Quality research, 4 (3). 2010. pp. 221-225. Available at: <http://www.cqm.rs/2010/4iqc/pdf/006.pdf> [Accessed: August 20, 2023].
23. Poddubei O., Ivanchenko L. and Kiriukhina M. (2023). Advantages and practicability of andragogical teaching model application for students of higher educational institutions. Visnyk KrNU of Mykhailo Ostrogradskyi. Issue 1/2023 (138). pp. 162–167. DOI <https://doi.org/10.32782/1995-0519.2023.1.24>

Поддубей Олена Вікторівна.

К. пед. н., доцент кафедри перекладу
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
вул. Першотравнева, 20, Кременчук Полтавської обл., Україна, 39600.
Тел. +380672632120. E-mail: helenunderoak@gmail.com

Poddubei Olena Viktorivna.

Candidate of Pedagogical Sciences, associate professor of Translation Studies Department
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University,
20, Pershotravneva street, Kremenchuk, Poltava Region, Ukraine, 39600.
Tel. 067–2632120. E-mail: helenunderoak@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1915-4889

Researcher ID: J-3917-2018

Scopus ID: 58558901600

Citation (APA):

Poddubei, O. (2023). The experience of the English language teaching to non-linguistic university students. Engineering and Educational Technologies, 11 (3), 8–16. Doi: <https://doi.org/10.32782/2307-9770.2023.11.03.01>

Цитування (ДСТУ 8302:2015):

Поддубей О. В. З досвіду організації викладання англійської мови здобувачам вищої освіти немовних спеціальностей / Інженерні та освітні технології. 2023. Т. 11. № 3. С. 8–16. Doi: <https://doi.org/10.32782/2307-9770.2023.11.03.01>

Обсяг статті: сторінок – 9 ; умовних друк. аркушів – 1,304.